

may have seemed dull and abstract come vividly to life. In preparing to debate a controversial question, such as «Can capital punishment be justified?» or «Should NATO have intervened in Kosovo?», students undertake a wide range of learning processes. They ask themselves what these questions mean to them personally; they research the social, political, ethical and historical contexts in which the issues are situated; and they learn to see complex problems from widely different perspectives. Because this learning is geared toward a specific purpose — performing well in the debate itself — students have added incentive and a clear goal to work toward. And when teachers use debate, they act as more than dispensers of information to a classroom of passive students. They become facilitators of a learning process that enables students to become more deeply and more actively invested in their education.

Bibliography

1. The Debater's Guide, 3rd Edition by Jon M. Ericson, Southern Illinois University Press; 3rd Edition, 2003, 136 p.
2. How to Debate by Robert E. Dunbar , Franklin Watts, 1987, 122 p.
3. Basic Debate, Student Edition by McGraw-Hill, Glencoe/McGraw-Hill; 5 edition, 2005, 327 p.
4. A Rulebook for Arguments by Anthony Weston, Hackett Pub Co Inc; 3 edition, 2000, 90 p.
5. Competitive Debate: The Official Guide by Ph.D., Richard E. Edwards, Alpha, 2008, 384 p.

М. О. Косовець, викладач,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ МЕТОДИК У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

З розширенням міжнародних зв'язків України відбувається інтернаціоналізація усіх аспектів суспільного життя. Іноземна мова є реально необхідною в різних сферах діяльності людини тому вона

стає дійовим фактором соціально-економічного, науково-технічного та загальнокультурного прогресу суспільства. Наша країна чітко визначила орієнтири на входження в освітній і науковий простір Європи, здійснює модернізацію освітньої діяльності та приєдналась до Болонського процесу де передбачається демократизація та гуманізація освіти та обов'язкове оволодіння студентами однією або двома іноземними мовами.

Гуманізація освіти зумовлює відмову від вузьких прагматичних цілей вивчення іноземної мови. У сучасних концепціях навчання іноземна мова розглядається як відображення культури відповідного народу, як засіб пізнання іншомовних культур, засвоєння світових духовних цінностей. Соціальне замовлення передбачає не тільки формування у студентів, які вивчають іноземну мову, необхідних іншомовних навичок та вмій, але й ознайомлення через мову з культурою країни, її традиціями, історією та сучасністю. Потреби нашої держави у висококваліфікованих спеціалістах, здатних до встановлення ділових контактів та ділового співробітництва з іноземними партнерами, спеціалістах, що володіють іноземною мовою на фаховому рівні, знаходять відображення в робочих навчальних програмах ВНЗ країни. Іноземна мова сьогодні є не просто частиною культури певної нації, але це і запорука успіху, майбутньої вдалої кар'єри студентів. Досягнення високого рівня володіння іноземною мовою не можливе без фундаментальної мовної підготовки у вищій школі. У більшості ВНЗ країни студенти опановують принаймні дві іноземні мови. Викладачеві важливо знати новітні методи викладання іноземної мови, спеціальні навчальні техніки та прийоми, щоб оптимально підібрати той чи інший метод викладання відповідно до рівня знань, потреб, інтересів студентів. Адже методи навчання не є якимись простими «алгоритмізованими одиницями», їх раціональне та вмотивоване використання на уроках іноземної мови вимагає креативного підходу з боку викладача, адже «педагогіка є наукою і мистецтвом одночасно, тому і підхід до вибору методів навчання має ґрунтуватися на творчості педагога» [2, с. 159—160].

Метою даної статті є огляд сучасних тенденцій розвитку методів викладання іноземних мов в вищій школі. Що ж вкладають науковці в поняття «методу»? Методи навчання — це «упорядковані способи діяльності вчителя й учнів, спрямовані на ефективне розв'язання навчально-виховних завдань». Метод навчання виступає «інструментом діяльності вчителя для виконання керівної функції — наування» [2, с. 150]. Реалізація методу навчання здій-

снюється через використання ряду прийомів навчання, різноманітних підходів та робочих технік. «Прийоми навчання — сукупність конкретних навчальних ситуацій, що сприяють досягненню проміжної (допоміжної) мети конкретного методу» [1, с. 320]. На жаль, у викладацькій практиці викладачі іноземних мов часто застосовують перевірені часом стандартні навчальні методи. Іноді процес викладання мови, як це не прикро, продовжує залишатися «дещо осучасненим варіантом» граматико-перекладного методу. Вимоги ж до уроку іноземної мови з часом змінюються, розробляються новітні методи навчання. На сучасному етапі розвитку науки в Україні можна напевно сказати, що часи, коли достатнім доказом опанування мови було вміння перекладати з іноземної мови та навпаки адаптованих, не аутентичних текстів вже пройшли. Сьогодні відбувається реформування навчального процесу в вузах України відповідно із загальноєвропейськими вимогами до якості освіти: інформатизація освітнього простору, інтеграційні процеси в сучасній вітчизняній освіті, налагодження українськими ВНЗ співпраці з європейським навчальними закладами в сфері навчальної та наукової діяльності, студентські міжнародні обміни, можливість здобуття другої вищої освіти та навчання за магістерськими програмами за кордоном.

В умовах реформування вищої школи мають змінюватися також і освітні технології викладання іноземних мов. Сама мовна освіта теж поступово модернізується через впровадження модульно-рейтингової системи навчання іноземних мов, міждисциплінарна інтеграція, демократизація та економізація освіти викликає до життя інновацій складові викладання іноземних мов. Все це ставить до викладання та викладача іноземної мови в вузах нові вимоги. Метою навчання іноземної мови в вищій школі на сучасному етапі є оволодіння студентами комунікативними компетенціями, що дозволять реалізувати їхні знання, уміння, навички для розв'язання конкретних комунікативних завдань у реальних життєвих ситуаціях.

Іноземна мова виступає як засіб комунікації, спілкування з представниками інших націй, отже в освіті продовжує розвиватися і надалі культурологічний або інтеркультурний підхід у навчанні в рамках концепції «діалогу культур», з метою формування полімовної грамотності студентів. Отже, на мою думку, в сучасному ВНЗ не має бути місця для таких процесів, як зазубрювання, бездумне завчання текстів на іноземній мові, що не мають практичної цінності для майбутньої життєдіяльності студентів. Студенти мають бути підготовлені на основі якісного

сучасного аутентичного навчального матеріалу до свідомого використання іноземної мови в подальшому житті та роботі. Адже гарне знання іноземних мов є зараз і продовжуватиме залишатися надалі однією з провідних вимог роботодавців. У цьому плані саме на ВНЗ покладається відповідальність у якісному забезпеченні студентів комплексом мовних знань, умінь, навичок, це вимагає передусім від навчального закладу систематично створювати умови для підвищення кваліфікації своїх педагогічних працівників, забезпечити заклад належною матеріально-технічною базою. Якісна мовна підготовка студентів не можлива без використання сучасних освітніх технологій.

Сучасні технології в освіті — це професійно-орієнтоване навчання іноземної мови, проектна робота в навчанні, застосування інформаційних та телекомунікаційних технологій, робота з навчальними комп'ютерними програмами з іноземних мов (система мультимедіа), дистанційні технології в навчанні іноземних мов, створення презентацій у програмі PowerPoint, використання інтернет-ресурсів, навчання іноземної мови в комп'ютерному середовищі (форуми, блоги, електронна пошта), новітні тестові технології (створення банку діагностичних матеріалів з курсу навчального предмета «Іноземна мова» для проведення комп'ютерного тестування з метою контролю ЗУН студентів).

На даному етапі розвитку методичної науки основними методами навчання іноземних мов є комунікативний та конструктивістський методи.

Комунікативний метод. Навчальна ціль: оволодіння комунікативною компетенцією. Навчальний зміст: тексти повинні показувати конфлікти, які спонукають студента до висловлення власної думки. Керування навчанням здійснюється не через граматику, а скеровується комунікативними інтенціями (намірами). Студент опиняється в центрі навчання. Мовна площина: домінування мовного продукування над мовною правильністю, коректністю, помилки допускаються. Мова стає засобом комунікації. Вправи: вправи комунікативного спрямування. Студенти навчаються «комунікації у процесі самої комунікації. Відповідно усі вправи та завдання повинні бути комунікативно виправданими дефіцитом інформації, вибором та реакцією» [3, с. 303]. Переваги методу: студенти вдосконалюють навички усного мовлення, долається страх перед помилками. Недоліки методу: не надається належної уваги якості мови, комунікативна компетенція досить таки швидко досягає своїх меж.

Конструктивістський метод. Навчальна ціль: в основі методу перебуває власне активне навчання студентів. Завдання ви-

кладача не навчити, а сприяти навчальному процесу. Урок виступає орієнтованим на дію. Навчальний зміст: близькість до дійсності студентів, студентів спонукають самостійно конструювати свої знання (наприклад, у рамках проектної діяльності). Мовна площина: якомога ширша. Вправи: продукування мови знаходиться в центрі навчання. Переваги методу: підготовка студентів до реального життя, реальних життєвих ситуацій. Недоліки методу: на сучасному етапі ще не проявилися достатньо чітко. Прикладом конструктивістського методу може слугувати проектне навчання.

У методиці розрізняють традиційні та альтернативні методи навчання. Під поняттям альтернативні методи групується багато різноманітних підходів, прийомів, способів передачі мови. Існують такі альтернативні методи, як метод повної фізичної реакції (Total Physical Response), сугестивний метод, драматико-педагогічний метод, мовчазний метод, груповий метод.

До інноваційних навчальних методів можна віднести: навчання з комп'ютерною підтримкою (CALL), метод сценарію (storyline method), метод симуляції, метод каруселі, метод навчання по станціям, метод групових пазлів, метод рольової гри, метод «кейс-стаді» (робота над проблемними ситуаціями, студенти розглядають проблему, аналізують ситуацію, представляють свої ідеї та варіанти розв'язання проблеми в ході дискусії). Метод сценарію (storyline method). Цей метод обходиться без текстових підручників. Мова йде про креативне планування, підбір гіпотез, переживання, систематизацію та презентацію роботи. Спроектвана історія містить також елементи з драми та рольової гри. Викладач задає лише рамки дії та представляє окремі епізоди. Студенти ставлять свої питання та знаходять самі на них відповіді.

Проектне навчання. Організація уроку як роботи над проектом. Ознаки проектного методу: орієнтованість на дію; робота в команді; самоорганізація студентів; ситуативна спрямованість; співвідносність з реальним життям; інтердисциплінарність (міжпредметні проекти); цілісність — проект розглядається як ціле; орієнтованість на продукт, результат.

Традиційно виділяють такі основні фази проекту: 1) ініціювання — винайдення ідеї для проекту; 2) початок проекту; 3) проведення проекту; 4) презентація результатів проекту; 5) оцінка (рефлексія) проекту.

Метод навчання за станціями. Навчальна техніка, при якій студенти виконують роботу над навчальним матеріалом, який упорядкований у вигляді станцій (студенти отримують робочі

плани з обов'язковими та вибірковими завданнями). При навчанні за станціями в учнів є можливість вибору стосовно розподілу часу, послідовності виконання завдань та соціальної форми, що використовується (індивідуальна робота, парна робота, групова робота). Таким чином студенти при використанні даного методу навчаються планувати свій час, навчаються самооцінці, аналізу власного навчального успіху, плануванню та проведенню етапів роботи. Робота за станціями дозволяє здійснювати диференціацію по здібностям, інтересам студентів, по ступеню складності завдання.

Метод симуляції. Особливо в навчанні іноземної мови студентів економічних спеціальностей вузів можна з успіхом застосовувати метод симуляції. В кібернетиці даний термін використовується для моделювання та імітації реальності. В навчанні мова йде про різноманітні симуляційні бізнес-ігри, які надають студентам можливість відпрацьовувати свої навички, застосовувати знання з метою вирішення тієї чи іншої задачі в так званому «безпечному середовищі», яке імітує реальні ситуації, наприклад, в бізнесі, в роботі в компанії. Симуляція надає можливість студентам спробувати себе в певній ролі — керівника, президента компанії, дає можливість дослідити систему роботи певного підприємства. Перед учасниками гри ставлять певні завдання — досягти приросту прибутку фірми, заключити договір, вигідно продати акції компанії тощо.

Симуляції характеризуються високим ступенем зацікавленості учасників, що цілком поринають гру, втілюються у свою роль, уболівають за результат роботи, оскільки від командного духу, швидкості прийняття рішень залежить загальний результат гри. Завдяки симуляції формується навичка стратегічного планування у студентів, розвивається вміння працювати в команді, проводити перемовини, переконувати ділового партнера. Симуляції впорядковують знання учнів, готують їх до необхідності прийняття в майбутній діяльності швидких та вмотивованих бізнес-рішень. Існують комп'ютерні симуляції, де учасники працюють з комп'ютерною програмою, керують уявною компанією та настільні симуляції, де учасники, компанії, підприємства «існують» у вигляді фішок, карт.

Метод рольової гри. Рольова гра є активним методом навчання, засобом розвитку комунікативних здібностей студента. Рольова гра пов'язана з інтересами студентів, є засобом емоційної зацікавленості, мотивації навчальної діяльності. Рольова гра виступає активним способом навчання практичного володіння іно-

земною мовою. Рольова гра допомагає подолати мовні бар'єри студентів, значно підвищує обсяг їх мовленнєвої практики. Це навчання в дії. Існує велика кількість форм, типів рольової гри на уроках іноземної мови. Так, наприклад, можна використовувати рольову гру «На співбесіді», де студенти беруть на себе роль роботодавця та працівника.

З усього вище сказаного, потрібно зробити висновок, що для викладача сьогодні важливо постійно вдосконалювати власні знання про методи навчання іноземних мов, впроваджувати у власну викладацьку практику новітні освітні концепції, йти в ногу з часом. Україна не може нехтувати політичним і культурним значенням цих подій та стояти осторонь від загальних інтеграційних тенденцій у європейській системі освіти. Вища освіта зазнає змін відповідно до процесів європейської інтеграції, що підтримуються урядом України та Міністерством освіти й науки. Національна політика в галузі викладання іноземних мов зазнала значних позитивних змін.

Навчання іноземній мові було й залишається невід'ємною складовою процесу формування сучасного фахівця. Щодо значимості виконання соціального замовлення свідчить той факт, що показник рівня володіння іноземною мовою включений у кваліфікаційну характеристику випускника ВНЗ. Більш того, новітня європейська мовна політика орієнтує громадян Європи на багатомовність. Без цього успішна інтеграція в сучасному світі просто неможлива. Вивчення в навчальних закладах більш ніж однієї іноземної мови, безумовно, знаходиться в інтересах загальної національної політики України. Уже сьогодні в нашому університеті студентам пропонується вивчення однієї основної іноземної мови, а також другої мови на вибір. Це свідчить про те, що знання майбутніми фахівцями декількох мов є надійною інвестицією в умовах ринкової економіки.

Література

1. Волкова Н. П. Педагогіка: Навч. посіб. — К.: Академ.видав, 2007. — 616 с.
2. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка: Підручник. — К.: Знання-Прес, 2008. — 447 с.
3. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник / кол. авторів під кер. С. Ю. Ніколаєвої. — К.: Ленвіт, 1999. — 320 с.